

*Шашина М.В.**к.е.н., доцент кафедри економіки і підприємництва,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»**Shashyna Maryna**National Technical University of Ukraine**“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”**ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6676-3316>*

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

INSTITUTIONAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF SPATIAL FORMS OF BUSINESS ORGANIZATION IN UKRAINE

Анотація. У статті розглядаються особливості інституціонального забезпечення розвитку просторових форм організації бізнесу в Україні. Досліджуються особливості просторової організації економіки регіонів. У даному контексті також розглядається зміст функціонування вузлів і мереж. Доведено, що історично першими просторовими формами організації бізнесу, які виникли в Україні були спеціальні (вільні) економічні зони. Проте вони, як і території пріоритетного розвитку, фактично припинили своє повноцінне функціонування з моменту відміни податкових пільг. Доведено, що найбільшого розвитку з поміж інших просторових форм організації бізнесу в Україні набули кластери, наукові та індустріальні парки, потенціал яких, проте, ще практично не розкритий. Встановлено, що на державному рівні створення індустріальних парків визначено як один з пріоритетів регіонального економічного розвитку. Водночас, механізми заохочення їх заснування та подальшого функціонування все ще є недостатньо дієвими.

Ключові слова: просторові форми організації бізнесу, інституційне забезпечення, вільні економічні зони, кластери, технополіси, галузеві парки, територіально-виробничі комплекси.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток світового господарства має інноваційно-інформаційне підґрунтя та супроводжується трансформацією всіх процесів просторової організації економічних систем. Глобалізаційні процеси обумовлюють зміни у розподілі управлінських ресурсів та призводять до необхідності більш детального дослідження факторів впливу на економіку. Таким чином, досліджуючи економічний потенціал підприємств на внутрішньому та зовнішніх ринках необхідно розуміти наскільки широким є інституціональне забезпечення просторових форм організації бізнесу.

Рациональність функціонування всіх просторових форм організації бізнесу забезпечується державою. Серед основних завдань держави у даній сфері є самозбереження та стійкий їх розвиток. У даних процесах приймають участь всі без виклю-

чення державні інститути адже їх діяльність пов'язана з певною територією.

Слід констатувати, що подальший розвиток національної економіки в умовах всеохоплюючої глобалізації та інтеграції, потребуватиме пошуку принципово нових підходів щодо перебудови у сфері регулювання регіональної політики. Для цього, необхідно розвивати інституціональне забезпечення новітніх просторових форм організації бізнесу, які зможуть досягати цілей сучасного економічного розвитку нашої держави. На сьогодні, попри деякі зрушення, слід констатувати, що в Україні потенціал різних просторових форм організації бізнесу використовується вкрай обмежено. Проте, як свідчить досвід розвинених країн, вони є джерелом економічного розвитку і чим ширшим є їх інституціональне різноманіття і глибше проникнення у економіку регіону, тим більшим є потенціал майбутнього зростання на рівні країни загалом. Зазначене обумовлює актуальність тематики дослідження та обґрунтовує доцільність його здійснення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дослідження різноманітних просторових форм організації бізнесу розглядають як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. До вітчизняних науковців, які аналізують ступінь розвитку інституціонального забезпечення даної сфери, зокрема належать: І.В. Заблодська, О.В. Кушнірецька, І.В. Лещух, Т.В. Мединська, М.І. Мельник, М.В. Плетньов, С.М. Ткач, І.В. Тяжкороб, Р.С. Чорний, С.Д. Щеглюк тощо.

Як у теоретичному, так і практичному контексті, зазначені питання були розглянуті також іноземними вченими. До сучасних дослідників, які вивчають дану проблематику належать А. Браманти, М. Енрайт, П. Маскелл, С. Розенфельд та інші.

Серед останніх досліджень вітчизняних науковців, досить широко проблематику розвитку просторових форм організації бізнесу розкриває С.М. Ткач [1; 2; 5], серія наукових праць якої присвячена нормативно-правовому регулюванню, а також проблемним питанням інституційного забезпечення їх діяльності.

Значний науковий інтерес становить докторська дисертація Тяжкороб І.В. [3], у якій розглядається інвестиційний аспект розвитку просторових форм організації економіки регіону, де

окрім теоретичного дослідження також пропонуються різноманітні підходи щодо їх стимулювання та розвитку.

Попри досить широке висвітлення особливостей просторових форм організації бізнесу у науковій літературі, слід відмітити, що окремі аспекти цієї тематики все ще потребують більш детального дослідження. Зокрема це стосується підходів до управління просторовими формами ведення бізнесу. Не достатньо дослідженими є і внутрішні та зовнішні фактори, які впливають на їх розвиток. Потребує аналізу сучасний стан інституціонального забезпечення розвитку просторових форм ведення бізнесу, у контексті визначення основних факторів, що гальмують їх поширення в Україні.

Мета статті. Метою статті є з'ясування сучасного стану інституціонального забезпечення розвитку просторових форм організації бізнесу в Україні та визначення подальших перспектив його покращення. Згідно визначеної мети, пропонується вирішити наступні завдання:

- окреслити передумови розвитку просторових форм організації бізнесу в Україні;
- проаналізувати сучасний стан розвитку окремих просторових форм ведення бізнесу в Україні;
- визначити форми управління просторовими формами ведення бізнесу;
- здійснити аналіз факторів, що впливають на розвиток інституціонального забезпечення просторових форм організації бізнесу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Простір і засоби управління ним розглядаються як елементи, що визначають економічне зростання і процеси розвитку загалом. Просторову структуру економіки і соціальні явища пов'язують з певними регіонами, а у випадку аналізу території здебільшого мають на увазі окремі держави і географічні регіони.

У просторі, що генерується і трансформується під впливом людської діяльності, можна виділити певні повторювані закономірності і схеми, присутні в більшості просторових систем. Найбільш важливими з них, і такими, що здатні визначати природу простору, є вузли і мережі (в лінійних системах). Вузлами виступають міста і селища (як окремі центри або агломерації). Вони здатні формувати цілі системи розселення. Ядра систем вузлів утворюються містами різних розмірів. Вузлова система може приймати різні просторові форми тобто бути розсіяною або концентрованою, в рівновазі або поляризації. Лінійні системи пов'язані між собою 2 зв'язками просторового або реляційного характеру. Щодо вузлів, то вони пов'язані дорогами, залізничним сполученням, каналами та ріками, що забезпечує більш інтенсивне використання простору житлових, службових або виробничих функцій [4].

У найбільш розвинених країнах світу безперечними каталізаторами розвитку та зростання регіонів є активне використання різного роду просторових форм організації бізнесу, до яких зокрема належать наукові, технологічні, а також галузеві парки, територіально-виробничі комплекси, вільні економічні зони, кластери, технополіси, бізнес-інкубатори тощо.

Слід відмітити, що проблематика розвитку просторових форм організації бізнесу в Україні не нова. Вперше вони з'явилися ще наприкінці 1990-х років і протягом всіх наступних років спостерігалось урізноманітнення їх видів. Поряд з тим, слід констатувати, що здебільшого існуючі на тепер просторові форми організації бізнесу не досягають своєї первинної і основної мети – розвитку регіонів, а окремі з них, взагалі припинили функціонування.

Історично, функціонування перших просторових форм організації бізнесу в Україні було законодавчо закріплено ще у 1992 р. Це були спеціальні економічні зони. Прийняття Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» мало на меті створення різних їх типів, зокрема: вільних митних/експортних/транзитних зон, технопарків та технополісів, комплексних виробничих зон тощо [5, с. 90]. Примітним є те, що навіть через 28 років, даний закон все ще залишається у статусі чинного. Поряд з тим, після 2006 р. до нього припинили вносити правки, а його функціонування по суті ніяким чином не впливає та не стимулює розвиток спеціальних економічних зон.

Загалом, на теперішній момент, попри те що спеціальних економічних зон все ще налічується 11, фактично, починаючи з 2005 р. переваги даного режиму у податковій сфері було скасовано. Виходячи з цього, попри фізичне існування спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку (на сьогодні їх налічується 9), на практиці вони не мають ніяких пільг, а отже зміст їх діяльності відсутній [6].

Окрім спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку, у 1998 р. виникли й інші просторові форми організації бізнесу в Україні – технологічні парки та кластери.

Щодо технологічних парків, то на сьогодні їх налічується 16, переважна більшість яких була створена у 2000–2008 рр [7]. Поряд з тим, існуючі небагаточисельні технопарки практично не мають особливих податкових, кредитних чи інших видів переваг. Зміст єдиного на сьогодні механізму їх підтримки полягає у можливостях одержання цільових субсидій у формі мита (при ввезенні нового обладнання або інших комплектуючих засобів із-зі кордону, у випадку якщо їх не можна придбати на території України).

Щодо кластерів, то їх діяльність подібно до технопарків та територій пріоритетного розвитку була започаткована ще у 1998 р. [8, с. 32]. Поряд з тим, на противагу іншим просторовим формам організації бізнесу в Україні, кластери поступово розвиваються, про що, у тому числі, свідчить хоча й повільне, але покращення показників України у міжнародному рейтингу визначення Глобального інноваційного індексу (рис. 1).

Кластери, як просторова форма організації бізнесу на сьогодні в Україні розвивається досить активно. Слід відмітити, що значна частина кластерів існуючих на даний час в Україні, були створені у 2010-х роках, проте, ті, які були засновані ще наприкінці 1990-х років припинили свою діяльність.

Попри те, що статистика відносно кількості є досить обмеженою, за оцінками науковців на теперішній час їх кількість перевищує 60 і продовжує зростати [10, с. 87]. Регіонами-лідерами щодо кластерних утворень є Запорізька, Львівська та Харківська області, тоді як аутсайдерами можна вважати Житомирську та Луганську області. Здебільшого на сьогодні кластери створюються у формі громадських організацій чи громадських спілок.

У останні роки питанням розвитку кластерів приділялось досить багато уваги, що пов'язано з процесами децентралізації в державі. Також це обґрунтовує активну участь міжнародних організацій у створенні кластерів в Україні.

Посилення регіонів сприяє та обумовлює розвиток міжрегіональних кластерів, яких на сьогодні налічується більше 10. Така форма кластерів насамперед пов'язана з розширенням можливостей збільшення конкурентоспроможності не лише на внутрішніх, але й насамперед на зовнішніх ринках.

Отже, можна констатувати, що кластери є досить перспективною просторовою формою організації бізнесу в Україні,

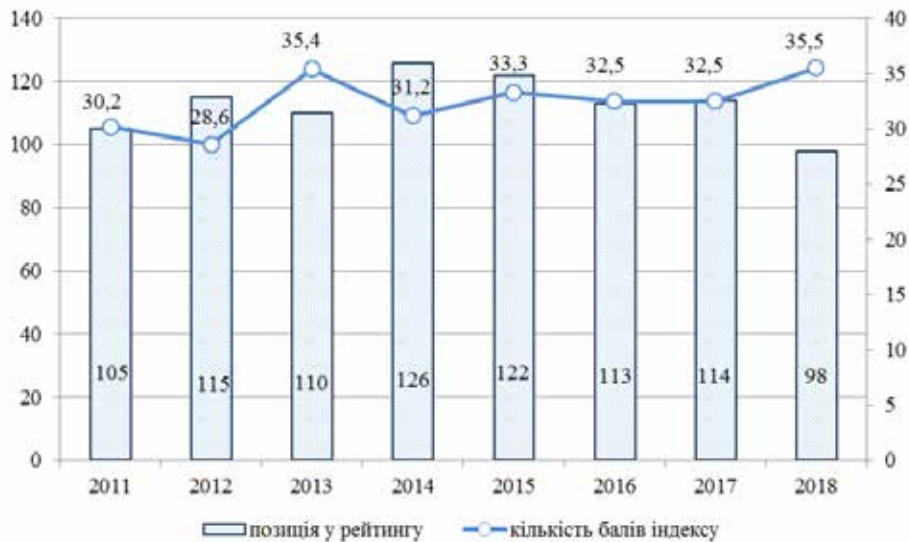

Рис. 1. Динаміка України у рейтингу Глобального інноваційного індексу в 2011–2019 рр. за компонентом «Стан розвитку кластерів»

Джерело: складено за даними The Global Innovation Index з 2011–2019 рр. [9]

і можна очікувати, що процеси децентралізації будуть лише сприяти їх розвитку у майбутньому.

Дещо пізніше ніж попередньо розглянуті просторові форми організації бізнесу (у 2006 р.) розпочали свою діяльність на території України наукові парки. Дані процеси були започатковані створенням наукового парку «Київська політехніка», для чого прийняли спеціальний закон. У 2009 р. законодавче підґрунтя отримали всі наукові парки України [11, с. 71].

На теперішній час, за даними Міністерства освіти і науки, в Україні існують 28 наукових парків. Така їх кількість безперечно є замалою. Також слід констатувати велику концентрацію наукових парків у м. Києві, Харкові, Львові та Одесі, тоді як значна більшість регіонів не провадить відповідну діяльність [12]. Подолати цю проблему можливо шляхом проведення широкої агітаційної діяльності та роз'яснювальної роботи з боку

Міністерства освіти і науки України, адже одним з головних чинників гальмування розвитку мережі наукових парків у регіонах є відсутність розуміння у навчальних закладів та інших наукових установах процесу заснування та переваг, які надають такі просторові форми організації бізнесу.

З прийняття у 2012 р. Закону України «Про індустриальні парки», у нашій країні почала досить активно розвиватись ще одна просторова форма організації бізнесу. Станом на 2020 р. кількість індустриальних парків внесених у реєстр складає 43, окрім того, у регіонах також існують незареєстровані індустриальні парки [13]. Повний перелік зареєстрованих та незареєстрованих індустриальних парків в Україні за регіонами наведено на рис. 2.

Таким чином, на основі даних рис. 2 можна зробити висновки, що регіонами-лідерами щодо кількості індустриальних

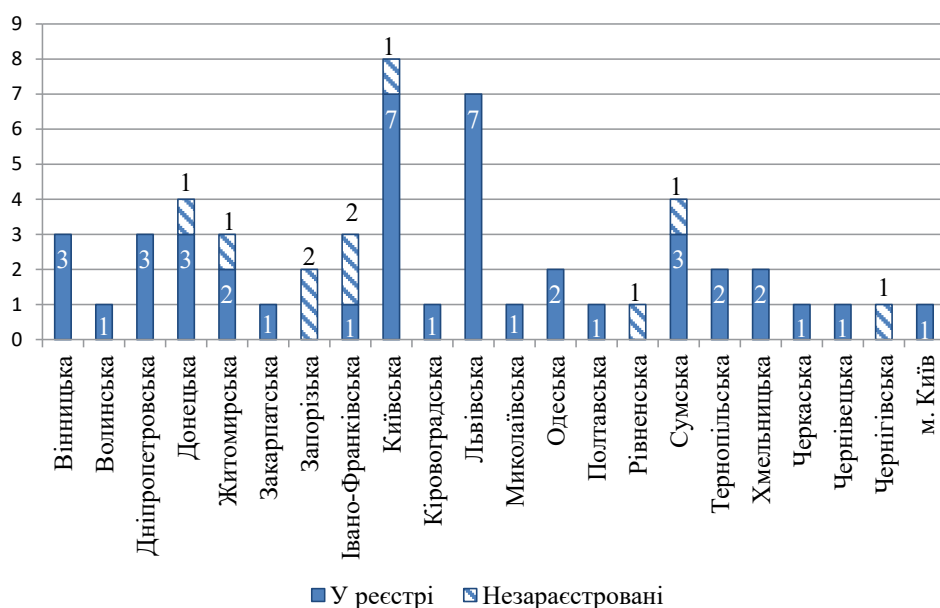

Рис. 2. Перелік зареєстрованих та інших індустриальних парків що існують в Україні за регіонами станом на 2020 р.

Джерело: складено за даними [13]

парків в Україні є Київська та Львівська області. Окрім цього, примітним також є те, що у трьох областях (Луганській, Харківській та Херсонській) вони взагалі відсутні.

Слід відмітити, що розвитку індустріальних парків на теперішній момент приділяється досить багато уваги. Так на державному рівні передбачається створення мереж індустріальних центрів у всіх без виключення регіонах. Поряд тим, реалізація цих заходів без відповідного податкового та іншого стимулювання може не досягти необхідної мети, яка безперечно полягає у стимулюванні розвитку регіонів України.

Як видно з проведеного дослідження, інституціональне забезпечення розвитку просторових форм ведення бізнесу в Україні є досить обмеженим. Для стимулювання їх розвитку, окрім забезпечення пільгових умов оподаткування та інших фінансових механізмів, має здійснюватися управління просторовими формами ведення бізнесу, яке залежить від місця розташування і відстані, та передбачає:

- управління відстанню (витрати, якість і види транспорту);
- управління природними ресурсами (водою, землею, ландшафтом і сировиною);
- вдосконалення регіональної економіки;
- організація процесів розвитку в соціальній, культурній та політичній сферах в рамках різних адміністративних одиниць;
- розробку моделі, що застосовується для просторового управління країною, як конфігурації вузлів, а також опис мереж і зв'язків між ними.

Створення зон, привабливих для інвесторів, і концентрація в них нових продуктивних галузей і послуг залежать від активів і зобов'язань, наявних у даній країні або регіону. До ключових активів, які впливають на соціально-економічну організацію простору, відносять економічний і демографічний потенціал, природні ресурси, а також людський і соціальний капітал. Серед основних зобов'язань, що впливають на інтенсивність і рівень інвестицій у певну галузь, слід віднести статус певного регіону (рівень його розвитку), наявність природних ресурсів, а також рівень соціального капіталу [14].

На формування матриці потреб та особливостей окремих регіонів впливають як державні, так і приватні інвестори, які реалізують власні операційні стратегії. Регіональна політика є ключовим, але не єдиним інструментом формування процесів розвитку територій. Держава повинна зіграти вирішальну роль, наприклад, в якості ініціатора розвитку периферійних та маргінальних регіонів, а також тих, добробут яких є найнижчим у країні. З іншого боку, важливим є заохочення регіонів, які можуть утворювати центральні області зміцнення економічного потенціалу. Види інструментів можуть бути різними і стосуватись зокрема: регіональної політики, прямих економічних інвестицій, інвестицій у технічну інфраструктуру і людський капітал.

Окрім внутрішніх факторів, все більший вплив на розвиток регіонів мають фактори зовнішнього характеру. На теперішній час, глобалізація є основним чинником формування соціально-економічного простору регіонів. Саме глобальні інтереси підприємств, що представляють різні сектори економіки, які потребують використання ресурсів, досить часто визначають місце розвитку нової інфраструктури, що передбачає появу нових робочих місць. Також на розвиток просторових форм організації бізнесу значний вплив мають інші зовнішні чинники, зокрема соціально-економічні явища, що відбуваються в прикордонних районах, політична ситуація в регіоні, процеси економічної інтеграції тощо.

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження інституціонального забезпечення розвитку просторових форм організації бізнесу в Україні дозволило сформулювати наступні висновки:

- Розвиток та широке розповсюдження різноманітних просторових форм організації бізнесу є запорукою економічного зростання регіонів;
- Попри те що поширення просторових форм організації бізнесу розпочалось практично з моменту набуття Україною незалежності, на сьогодні їх кількість є незначною (як і ефективність);
- Найбільш розвиненими з поміж різних просторових форм організації бізнесу в Україні можна вважати кластери, наукові та індустріальні парки;
- Все ще залишається значний пласт не вирішених проблем, які насамперед пов'язані зі слабким законодавчим регулюванням, а також відсутністю дієвих механізмів стимулювання та надання пільг, що могло б дати поштовх для подальшого розвитку просторових форм організації бізнесу в Україні;
- Окрім внутрішніх факторів, значний вплив на розвиток просторових форм організації бізнесу справляють зовнішні фактори, що обумовлено глобалізаційними процесами та зростанням попиту на ресурси.

Література:

1. Ткач С. М. Нормативно-правове регулювання діяльності просторових форм організації бізнесу в Україні: ключові проблеми та перспективи розвитку. *Економіка та право*. 2017. № 1. С. 105–112.
2. Ткач С. М. Проблемні питання інституційного забезпечення просторової організації бізнесу в Україні: експертний коментар. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України», 2017. 11 с.
3. Тяжкороб І. В. Інвестиційне забезпечення стратегії розвитку просторових форм організації економіки регіону: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Сєвєродонецьк, 2018. 36 с.
4. Czerny M., Czerny A. Spatial structure of the economy—the evolution of nodes and networks in South and Central America. *Miscellanea Geographica*. 2019. Vol. 23(4). P. 225–234.
5. Ткач С.М. Спеціальні економічні зони в Україні: досвід та нові пріоритети просторової організації. *Регіональна економіка*. 2016. № 3. С. 86–97.
6. Перелік СЕЗ та ТПР. Міністром розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=65af61ae-d9d8-48fc-b1f0-a8ee8094994b&title=PerelikSezTaTpr> (дата звернення: 17.03.2020).
7. Технологічні парки. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/tehnologichni-parki> (дата звернення: 17.03.2020).
8. Просторові форми організації бізнесу в Україні: тенденції, перспективи та механізми розвитку: наукова доповідь НАН України. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2018. 107 с.
9. Global Innovation Index (GII). The World Intellectual Property Organization (WIPO). URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/ (дата звернення: 16.03.2020).
10. Репп Г. І. Аналіз кластерного розвитку регіонів України станом на 2018 рік. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління*. Київ, 2018. № 3. С. 85–90.
11. Чернюк В. Наукові парки в Україні – стан та проблеми діяльності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. № 1. С. 68–75.
12. Наукові парки. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/naukovi-parki> (дата звернення: 16.03.2020).

13. Огляд стану розбудови мережі індустріальних парків в розрізі регіонів України. Міністром розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=b0bf009a-070f-4b3a-b960-8880e9be324c> (дата звернення: 16.03.2020).
 14. Заблодська І.В., Тяжкороб І.В., Плетньов М.В. Тенденційність розвитку просторових форм організації економіки регіону. *Ефективна економіка*. 2017. № 9. : URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6092> (дата звернення: 17.03.2020).
- References:**
1. Tkach S. M. (2017) Normatyvno-pravove rehulivannia diialnosti prostorovykh form orhanizatsii biznesu v Ukraini: kliuchovi problemy ta perspektyvy rozvytku [Regulatory Regulation of Spatial Forms of Business Organization in Ukraine: Key Problems and Prospects for Development]. *Ekonomika ta pravo*, no. 1, pp. 105–112.
 2. Tkach S. M. (2017) *Problemni pytannia instytutsiinoho zabezpechennia prostorovoi orhanizatsii biznesu v Ukraini : ekspertnyi komentar* [Problems of institutional support of spatial organization of business in Ukraine: expert comment]. Lviv: State Institution «Institute for Regional Studies. The National Academy of Sciences of Ukraine». (in Ukrainian)
 3. Tyazhkorob I. V. (2018) *Investytsiine zabezpechennia stratehii rozvytku prostorovykh form orhanizatsii ekonomiky rehionu* [Investment support for the strategy of development of spatial forms of organization of the region's economy] (PhD Thesis), Severodnetsk : East Ukrainian nat. them. Vladimir Dahl.
 4. Czerny M. Czerny A. (2019) Spatial structure of the economy – the evolution of nodes and networks in South and Central America. *Miscellanea Geographica*, no. 23(4), pp.225-234.
 5. Tkach S.M. (2016) Spetsialni ekonomichni zony v Ukraini: dosvid ta novi priorityety prostorovoi orhanizatsii [Special economic zones in Ukraine: experience and new priorities of spatial organization]. *Rehionalna ekonomika*, no. 3, pp. 86–97.
 6. *Perelik SEZ ta TPR. Ministrom rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy* [List of SEZs and TPDs. Minister of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine] (2020). Available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=65af61ae-d9d8-48fc-b1f0-a8ee8094994b&-title=PerelikSezTaTpr> (accessed 17 March 2020).
 7. *Tekhnologichni parky. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy* [Technology parks. Ministry of Education and Science of Ukraine] (2020). Available at: <https://mon.gov.ua/en/science/innovation-diyalnist-ta-transfer-technology/tehnologichni-parki> (accessed 17 March 2020).
 8. *Prostorovi formy orhanizatsii biznesu v Ukraini: tendentsii, perspektyvy ta mekhanizmy rozvytku: naukova dopovid NAN Ukrainy* [Spatial forms of business organization in Ukraine: trends, prospects and mechanisms of development: scientific report NAS of Ukraine] (2018). Lviv: State Institution «Institute of Regional Studies named after M.I. Dolishny NAS of Ukraine». (in Ukrainian)
 9. Global Innovation Index (GII). The World Intellectual Property Organization (WIPO). (2020). Available at: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/ (accessed 16 March 2020).
 10. Repp G.I. (2018) Analiz klasterneho rozvytku rehioniv Ukrainy stanom na 2018 rik [Analysis of cluster development of regions of Ukraine as of 2018]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Seriya : Derzhavne upravlinnia*, no. 3, pp. 85–90.
 11. Chernyuk V. (2016) Naukovi parky v Ukraini - stan ta problemy diialnosti [Science parks in Ukraine – state and problems of activity]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*, no. 1, pp. 68–75.
 12. *Naukovi parky. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy* [Science parks. Ministry of Education and Science of Ukraine] (2020). Available at: <https://mon.gov.ua/en/science/innovation-diyalnist-ta-transfer-technology/science-parks> (accessed 16 March 2020).
 13. *Ohliad stanu rozbudovy merezhi industrialnykh parkiv v rozrizi rehioniv Ukrainy. Ministrom rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy* [Overview of the state of construction of a network of industrial parks in the context of regions of Ukraine. Minister for Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine]. (2020). Available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=b0bf009a-070f-4b3a-b960-8880e9be324c> (accessed 16 March 2020).
 14. Zablodskaya I.V., Tyazhkorob I.V., Pletnev M.V. (2017) Tendentsiini rozvytku prostorovykh form orhanizatsii ekonomiky rehionu [The tendency of development of spatial forms of organization of regional economy] *Efektivna ekonomika*, no. 9 (2020). Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6092> (accessed 17 March 2020).

Аннотация. В статье рассматриваются особенности институционального обеспечения развития пространственных форм организации бизнеса в Украине. Исследуются особенности пространственной организации экономики регионов. В данном контексте, также рассматривается содержание функционирования узлов и сетей. Доказано, что исторически первыми пространственными формами организации бизнеса, которые возникли в Украине, были специальные (свободные) экономические зоны. Однако, они, как и территории приоритетного развития фактически прекратили свое полноценное функционирование с момента отмены налоговых льгот. Доказано, что наибольшее развитие среди других пространственных форм организации бизнеса в Украине наблюдается относительно кластеров, научных и промышленных парков, потенциал которых, однако, еще практически не раскрыт. Определено, что на государственном уровне создания промышленных парков рассматривается как один из приоритетов регионального экономического развития. В то же время, механизмы поощрения их основания и дальнейшего функционирования все еще недостаточно действенны.

Ключевые слова: пространственные формы организации бизнеса, институциональное обеспечение, свободные экономические зоны, кластеры, технополисы, отраслевые парки, территориально-производственные комплексы.

Summary. The article deals with the peculiarities of institutional support for the development of spatial forms of business organization in Ukraine. The peculiarities of the spatial organization of the regional economy are investigated. The content of the functioning of nodes and networks is also considered in this context. It is proved that historically, the first spatial forms of business organization that emerged in Ukraine were special (free) economic zones. They, like the territories of priority development, have virtually ceased their full functioning since the abolition of tax benefits. The state of development of technology parks in Ukraine is analyzed and it is found that their number is too small. This is mostly explained by the lack of effective incentives of the state, in particular, in the form of tax or other privileges. It is proved that clusters, scientific and industrial parks received the largest development among other spatial forms of business organization in Ukraine, but their potential has not, however, been revealed. The content of functioning of regional clusters is considered. It was found out that inter-regional clusters are being increasingly developed today, which help entrepreneurs to enter new markets, including foreign ones. Despite the functioning of science parks, it is argued that their number can be much larger, but these processes are hampered by the lack of knowledge of scientific institutions in creating and operating such a spatial form of business organization. It is found that the establishment of industrial parks at the state level is identified as one of the priorities of regional economic development. At the same time, the mechanisms for promoting their establishment and further functioning are still insufficiently effective. The directions of management of spatial forms of doing business, which should be implemented at the state level, are analyzed. Internal and external factors that influence the development of spatial forms of business organization are investigated. It is found that globalization, which influences their spread, is a key external factor influencing the development of new spatial forms of business organization.

Keywords: spatial forms of business organization, institutional support, free economic zones, clusters, technopoles, branch parks, territorial production complexes.